

Higiensko tehnična zaštita v podjetjih

Največ nesreč je bilo v premogovnikih

Lansko leto je bilo v 27 kolektivih rudarstva in metalurgije na Hrvatskem 7700 poškodb delavcev na poslu in 19 smrtnih primerov. V istem času so v teh kolektivih porabili za sredstva za zaščito dela komaj 120 milijonov dinarjev. Toda podatki o poškodbah govore tudi o velikih izgubah v proizvodnji. Vsaka poškodba povzroča skupnosti veliko gmetno škodo. Nezavedni delavci izkoriščajo take primere za neopravičene zamude z dela.

Največ primerov nesreč je bilo v premogovnikih. V tej panogi je bilo tudi največ neopravičenih zamud.

Tovarna konzerv v Kragujevcu

V premogovniku Konjščina je bilo lansko leto nad 20 tisoč neopravičenih zamud, kar pomeni, da je vsak dan manjkalo okrog 50 delavcev. Škoda, ki je s tem nastala, znaša nad 35 milijonov dinarjev.

V rudniku Siverić je bilo zaradi neopravičenih zamud na poslu izgubljenih 4000 delovnih dni, v premogovniku Mišulinovac pa več kot 6000. Tako velikega števila zamud ni moč z ničemer opravičiti.

Vodje posameznih obratov dostikrat zanemarjajo zaščito dela. Zelo redko pregledujejo, če delavci uporabljajo zaščitna sredstva, ponekod pa ta sredstva popolnoma zapostavljajo. Podjetja dostikrat očitajo inšpektorjem dela, da se »spuščajo v malenkosti, ki so brez pomena«. Če pa inšpektorji dela zahtevajo, naj se postavijo zaščitna sredstva, se pa podjetja izgovarjajo, češ da nimajo denarnih sredstev za ta namen. Šele takrat, ko pride do nesreče, pa zaščitna sredstva postavijo tako rekoč čez noč.

Nadurno delo tudi povzroča večje število nesreč in boleznih delavcev. Čeprav je tako delo prepovedano, vendar obstaja v različnih oblikah skoraj v vseh podjetjih. V rudniku Konjščina ne prihaja na delo zaradi boleznih dnevno blizu 150 delavcev. To število bi bilo znatno manjše, če bi uklinili nadurno delo.

Omenjeni podatki kažejo, da je treba uporabljati ostrejša ukrepa proti takim prekrškom. Higiensko-tehnično zaščito je treba dosti bolj dosledno izvajati in pobjati vsako odvečno nadurno delo. Rudnika Raša in Ivanec lahko služita v tem pogledu drugim za zgled.

IZ DELOVNIH KOLEKTIVOV

Kemična tovarna v Sisku bo izdelovala vrsto novih izdelkov

Tovarna kemičnih izdelkov »Radonja« v Sisku je naš znani proizvajalec vinske kisline. Toda nova ekonomska politika je postavila pred to tovarno precej zamotane naloge. Zaradi tega sta delavski svet in upravni odbor podjetja sklenila, da bosta temeljiteje pretresla možnosti za osvojitve nove proizvodnje. Pokazalo se je, da je ekonomski račun za prehod na vrsto novih proizvodov zelo ugoden. Laboratorijski poskusi so zdaj končani in tovarna stoji pred proizvodnjo vrste novih artiklov, ki so našemu gospodarstvu zelo potrebni.

Sredstva za gumarsko industrijo

Na prvem mestu je proizvodnja sredstev, ki jih uporabljajo v industriji gume. To so v prvi vrsti vulkaciti, ki jih pri nas nismo proizvajali in katerih uvoz nas stane letno 250 tisoč dolarjev. Ko je bila na tem, da obvlada to proizvodnjo, je tovarna naletela na nove težave. Dve glavni surovini za proizvodnjo vulkacita je treba uvažati. Toda zadnji poskusi so omogočili, da bodo te surovine lahko dobivali iz domače proizvodnje. To je anilin in ogljikov dioksid. Medtem ko bodo anilin pridobivali v kooperaciji z nekaterimi kemičnimi podjetji, s katerimi so že sklenili pogodbe o proizvodnji na temelju kooperacije, pa bo ogljikov dioksid proizvajala »Jugoviskoza« iz Loznice. Preden bodo to proizvodnjo uresničili, pa bo tovarna »Radonja« lahko z uvozom surovin zagotovila dokaj cenejšo proizvod-

njo, kakršno so dozdaj dosegala naša podjetja.

Menijo, da bodo lahko proizvajali še nekoliko proizvodov, ki bodo zelo pocenili proizvodnjo gume in gumijevih odpadkov.

Sredstva za zaščito rastlin

Tovarna kemičnih izdelkov je obvladala razen tega tudi proizvodnjo sredstev za zaščito rastlin. Med njimi so najvažnejši herbicidi za uničevanje plevela, ki smo jih dozdaj uvažali. Poskusi na terenu so dali zelo ugodne rezultate, tako da bo proizvodnja tega artikla zelo pripomogla k zmanjšanju uvoza. Razen herbicida bodo proizvajali tudi »radosan T I 25« — sredstvo za zaščito žitaric pred snetivostjo. Z osvajanjem »radosana« se bavijo v tovarni že nekaj let. Sedaj uvažamo okrog 500 ton tega zaščitnega sredstva. Toda zmogljivosti »Radonje« bodo že prvo leto dale okrog 750 ton. Tovarna je že navezala stike z nekaterimi državami Daljnega in Srednjega vzhoda, ki so pripravljene odkupiti ves presežek proizvodnje.

Za naše kraje je prednost »radosana« predvsem v tem, da se bo domača proizvodnja lahko prilagodila različnim gospodarskim in različnim državam, klimatičnim pogojem in lastnostim tal.

Tovarna ima v širšem načrtu tudi laboratorijske poskuse za proizvodnjo vrste novih artiklov, od katerih bomo nekatere lahko na široko uporabljali v prehranbene namene. Sem spadajo ekstrakti za juhe in za zameno limon, visoko kvalitetna mineralna voda in drugi proizvodi.

V. M.

Premijski sistem premalo uveljavljamo

Republiški svet sindikatov Hrvatske je v nekaj večjih republiških industrijskih krajih izvedel anketo o premiranju. Anketa je pokazala, da je zelo malo podjetij izdelalo pravilnike o premiranju, še manj pa jih je izvajalo. Od 58 anketiranih podjetij v Splitu, Varaždinu, Karlovcu in Osijeku je samo 11 izplačevalo premije. Anketa tudi kaže, da premirajo relativno večje število uslužbencev kakor pa delavcev. Znatno število podjetij daje premije vsemu zaposlenemu osebju. To zlasti velja za podjetja tekstilne industrije. So podjetja, ki so v svojih pravilnikih določila, da se razen uslužbencev lahko premirajo samo tisti delavci, ki ne delajo po normi.

Lani ni nobeno gradbeno podjetje uporabljalo premiranja. Komaj dve ali tri podjetja so izdelala pravilnike, o katerih se razpravljajo. In ravno v gradbeništvu so zelo velike možnosti za znižanje gradbenih stroškov, o čemer mnogo razpravljajo v zadnjem času. Uvedba sistema pre-

mij in njegova uporaba bi nedvomno prispevala k dosegu dobrih rezultatov.

V »Jugovinilu«

11 podjetij v Splitu, Karlovcu, Varaždinu in Osijeku je do konca oktobra lani izplačalo za 24 milijonov dinarjev premij. Od tega je 5 podjetij v Splitu izplačalo okrog 13 milijonov dinarjev, tri varaždinska podjetja pa 9 milijonov dinarjev. So pa zelo velike razlike med posameznimi podjetji istega okraja.

»Jugovinil« je na primer v prvih devetih mesecih lani izplačal za premije blizu 8 milijonov 500 tisoč dinarjev. Ta znesek se izplačal po dokazanih prihrankih, ki so dosegli nad 400 milijonov dinarjev. Po odredbi pravilnika o premijah imajo pravico do premije vsi delavci in uslužbenci, toda nihče ne more prejeti med letom večjega zneska premije kakor pa znašajo 4 mesečne plače. Zanimivo je, kako so prišli ravno do meje 4 mesečnih plač.

V »Varteksu«

Tovarna »Varteks«, ki tudi daje premije vsem delavcem in uslužbencem je do konca oktobra lani izplačala za premije okrog 8 milijonov dinarjev. Izplačilo so izvršili na podlagi ustvarjenega dobička, ki je znašal okrog 650 milijonov dinarjev, od česar so okrog 200 milijonov dinarjev dosegli z znižanjem lastne cene. Tekstilna tovarna »Dalmatinka« v Splitu je izplačala za premije blizu 2 milijona dinarjev. Toda ta tovarna

daje premije samo 8% zaposlenega osebja. Po podatkih te tovarne so v prvih devetih mesecih lani znižali lastno ceno za okrog 115 milijonov dinarjev.

Samo pet velikih tekstilnih tovarn na Hrvatskem je ostvarilo v devetih mesecih lani nad 700 milijonov dinarjev prihrankov. Od tega so izplačali za premije okrog 15 milijonov dinarjev ali 2%.

Ceprav so razni pojavi v zvezi z uporabo sistema premij, vendar pa ti podatki kažejo, da so

v podjetjih precejšnje rezerve, ki bi jih s pravilnim sistemom premiranja lahko izkoristili. To pa dokazuje, da je treba uvesti pravilnike o premijah in začeti bolj smelo dajati premije za dosežene uspehe v proizvodnji in poslovanju, toda v prvi vrsti za tisti kader, ki vodi določene dejavnosti v podjetju in ki ima največ zaslug za uspeh v celoti. Razume se, da premijo zaslužijo tudi vsak posameznik, ki pokaže poseben uspeh, na primer v prihranku materiala, čeprav dela po sistemu norm.

Sestanek delavskega sveta v Valjarni bakra v Sevojuu